

Επαγγελματική μάθηση εκπαιδευτικών: Άξονες αποτελεσματικότητας και δικτύωση μεταξύ σχολείων: Η οπτική εντός

*Παυλίνα Χατζηθεοδούλου-Λοϊζίδου
Προϊστάμενη Τομέα Επιμόρφωσης
Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου*

*Διαδικτυακή Ημερίδα Επαγγελματικής Μάθησης
3 Ιουνίου 2021*

Η δομή της παρουσίασης

- Η οπτική εντός
 - Ποια ήταν η πορεία της δικτύωσης στην περίοδο της πανδημίας;
 - Πώς αποτυπώνονται στοιχεία για την αποτελεσματικότητα της δικτύωσης;
 - Ποια είναι τα επόμενα βήματα;

Άξονες αποτελεσματικότητας ενός προγράμματος ΥΕΜ (Οδηγός ΥΕΜ, 2020)

Δικτύωση

Τα δίκτυα αποτελούν οδό για τα άτομα στα διάφορα επίπεδα - στο σχολείο, στο εκπαιδευτικό σύστημα, στους φορείς διαμόρφωσης εκπαιδευτικής πολιτικής- μέσω της οποίας μπορούν να προωθήσουν και να υποστηρίξουν τη σχολική βελτίωση και ανάπτυξη και να θέσουν και επιλύσουν ζητήματα που αφορούν την εκπαίδευση των παιδιών με συνεργατικούς και ευέλικτους τρόπους

(European Commission, 2018, σελ. 4)

Α. Ποια ήταν η πορεία της δικτύωσης στην περίοδο της πανδημίας;

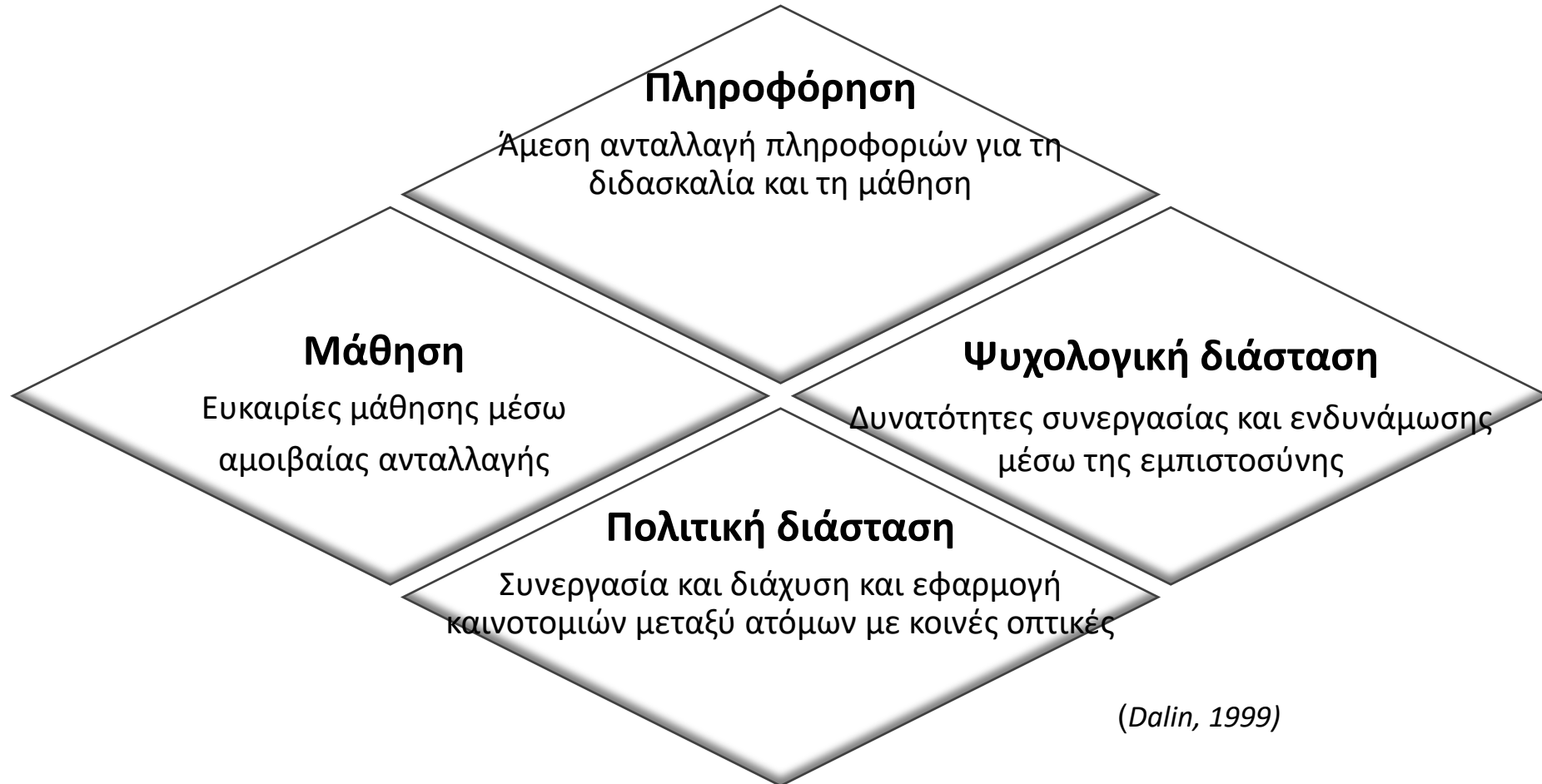
Σημείο εκκίνησης τον Οκτώβριο 2020 (Krainer, 1998, στην παρουσίαση F. Rauch)

Δικτύωση εντός του σχολείου και μεταξύ σχολείων με κοινές θεματικές

Λειτουργίες των Δικτύων

(Dalin, 1999)

B. Πώς αποτυπώνονται στοιχεία για την αποτελεσματικότητα της δικτύωσης;

- Αποτύπωση της εικόνας της δικτύωσης
 - εντός των σχολείων
 - μεταξύ των σχολείων
- Αξιοποίηση των απολογισμών των υποστηρικτών/υποστηρικτριών (Μάρτιος 2021)

Δικτύωση εντός σχολείων

- Η συνεργασία και δικτύωση στο σχολείο είναι αισθητή. Η δικτύωση μεταξύ των συναδέλφων ενισχύει **την ψυχολογική λειτουργία** και τη **λειτουργία πληροφοριών**. Το σχολείο όμως μέσα από τη δικτύωσή του με την **άμεση κοινότητα...** καθώς και την **ευρύτερη κοινότητα...** μέσω του Ευρωπαϊκού Προγράμματος... ενισχύει τόσο τη λειτουργία της **μάθησης** όσο και την **πολιτική λειτουργία** της δικτύωσης. (Απολογ. Υποστ. 9.1.)
- Πιο άνετα επιτεύχθηκε η προσπάθεια **να συνεργαστούν και να ανταλλάξουν σχετικό υλικό**, κυρίως οι εκπαιδευτικοί «αδελφών» τμημάτων. Χρησιμοποιήθηκε και η **ασύγχρονη επικοινωνία**, τόσο μεταξύ τους όσο και με μένα και, όταν χρειάστηκε, η επιμορφωτική προσπάθεια μεταφέρθηκε κυρίως διαδικτυακά. (Απολογ. Υποστ. 15.1.)

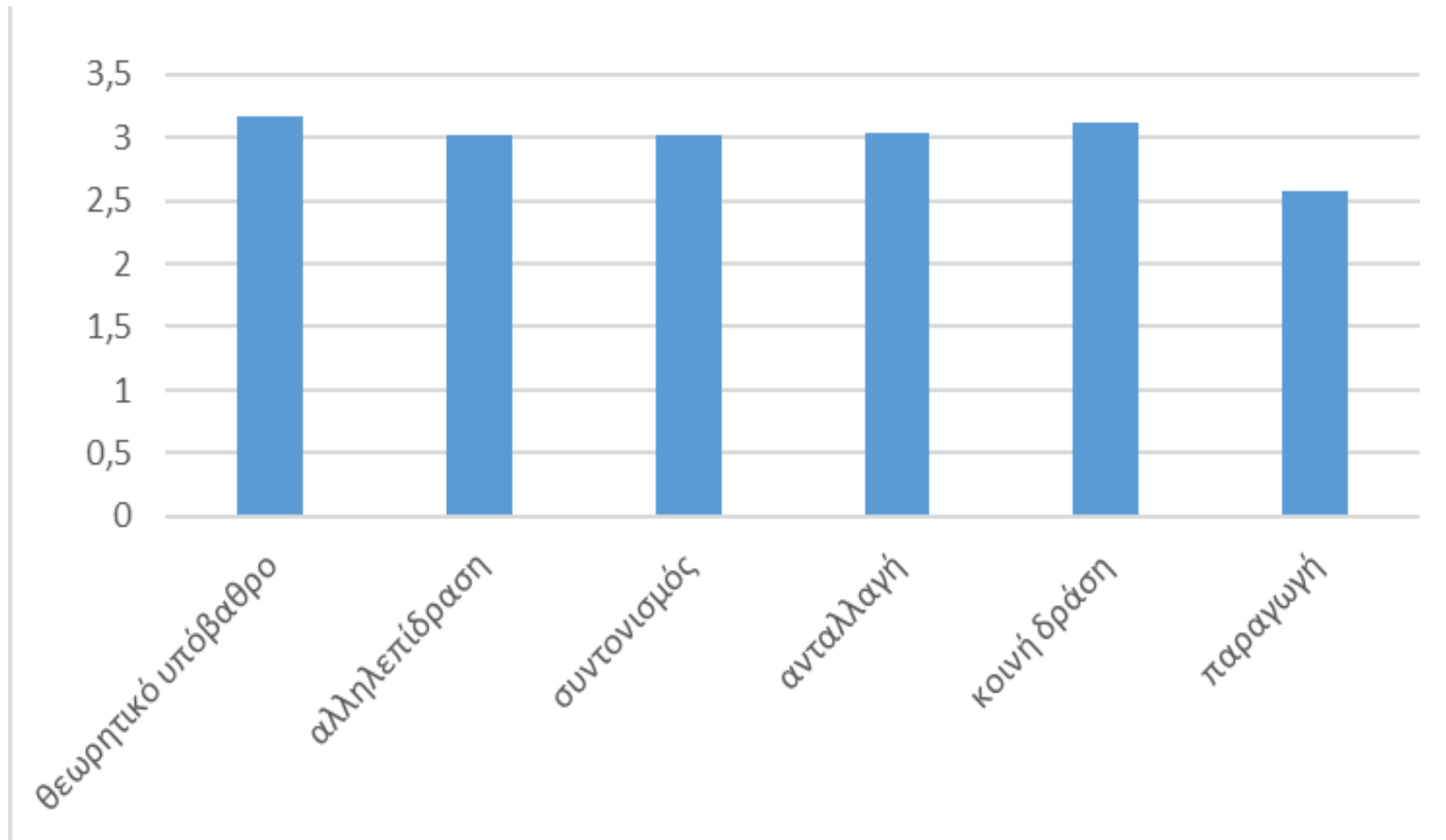
Δικτύωση εντός σχολείων

- *Οι εκπαιδευτικοί απέκτησαν κοινό θεωρητικό υπόβαθρο για το θέμα (όπως διατυπώθηκε αρχικά ή/και όπως διαμορφώθηκε).*
- *Οι εκπαιδευτικοί αλληλεπίδρασαν μεταξύ τους*
- *Οι εκπαιδευτικοί συντονίζονταν μεταξύ τους.*
- *Μεταξύ των εκπαιδευτικών υπήρχε ανταλλαγή (ιδέες, πληροφορίες, εμπειρίες).*
- *Η δράση που έγινε ήταν κοινή και στοχευμένη.*
- *Οι εκπαιδευτικοί παρήγαγαν από κοινού (υλικό, μαθήματα, δραστηριότητες).*

(Butler and Schnellert, 2012, Nehring and Fitzsimons, 2011)

Δικτύωση εντός σχολείων

Δικτύωση μεταξύ σχολείων

- Συλλογικός επαγγελματισμός (collaborative professionalism)
 - Αφορά το πώς τα άτομα συνεργάζονται περισσότερο επαγγελματικά και πώς ως επαγγελματίες δουλεύουν περισσότερο συλλογικά και συνεργατικά.
- Αρχές συλλογικού επαγγελματισμού
 1. Συλλογική αυτονομία
 2. Συλλογική διερεύνηση
 3. Αμοιβαίος διάλογος
 4. Συλλογική ευθύνη
 5. Συλλογική αποτελεσματικότητα
 6. Συλλογική πρωτοβουλία
 7. Κοινές δράσεις
 8. Συλλογικός στόχος και συλλογική νοηματοδότηση
 9. Επικέντρωση στη «μεγάλη εικόνα»
 10. Συνεργασία με μαθητές/μαθήτριες

(Hargreaves and O Connor, 2018)

Δικτύωση μεταξύ σχολείων

- Συλλογική ηγεσία (collaborative leadership)
 - Αφορά στοχευμένες δράσεις της ηγεσίας για
 - ενίσχυση της διδασκαλίας
 - δημιουργία ισχυρών σχέσεων μεταξύ των εμπλεκομένων
 - εμπάθυνση της κοινής μάθησης

(DeWitt, 2017)

Συλλογικός επαγγελματισμός:

1. Συλλογική αυτονομία

- Οι εκπαιδευτικοί έχουν περισσότερη αυτονομία από τις γραφειοκρατικές ιεραρχικές δομές και αυτονομία μεταξύ τους
- Οι εκπαιδευτικοί παίρνουν ή τους δίνεται εξουσία

Hargreaves and O' Connor (2018)

Συλλογικός επαγγελματισμός:

1. Συλλογική αυτονομία

- Περιορισμοί από την υιοθέτηση και εφαρμογή των μέτρων κατά της πανδημίας ως προς
 - την επικοινωνία
 - τη θεματική
 - τη συμμετοχή
 - τη συναισθηματική ευημερία

• *Οι νέες συνθήκες που προέκυψαν με τα νέα μέτρα διαφοροποίησαν αρκετά την προγραμματισμένη πορεία της ΕΜ. Η απουσία των διά ζώσης επισκέψεων και η ακύρωση των επιμορφωτικών δράσεων δημιούργησαν αρχικά μία στασιμότητα και απότομη παύση. Νέα ερωτήματα απασχολούσαν πια. Το αρχικό ζήτημα όπως είχε διατυπωθεί δεν μπορούσε να είναι πια ίδιο... (Απολ. Υποστ. 7.3.)*

Συλλογικός επαγγελματισμός:

1. Συλλογική αυτονομία

- Περιορισμένη αυτονομία στη διαχείριση των περιορισμών
- *Η πανδημία ανάδειξε την ανάγκη ενίσχυσης του αρχικού θέματος... Οι στόχοι διαμορφώθηκαν να αφορούν τις εξ αποστάσεως δραστηριότητες των παιδιών, βλ. κατάθεση εργασιών, τήρηση χρονοδιαγραμμάτων, ενίσχυση της **αυτόνομης μάθησης** με υλικό που μπορούσαν να παρακολουθήσουν σε δικό τους χρόνο, μετατόπιση της ευθύνης - ενημέρωση τους για τρέχοντα ζητήματα (διαδικαστικά και μαθησιακά)- στους ίδιους, συχνή υπενθύμιση ότι η εξ αποστάσεως είναι συνέχειά της.*
(Απολ. Υποστ. 14.1.)

Συλλογικός επαγγελματισμός:

2. Συλλογική διερεύνηση

3. Αμοιβαίος διάλογος

- Οι εκπαιδευτικοί διερευνούν τα προβλήματα και τα ζητήματα πριν να τρέξουν να τα λύσουν
- Ειλικρινής ανατροφοδότηση
- Τα παιδιά εμπλέκονται ενεργά στη διαμόρφωση της αλλαγής

(Hargreaves and O' Connor, 2018)

Συλλογικός επαγγελματισμός:

2. Συλλογική διερεύνηση

3. Αμοιβαίος διάλογος

- Εφαρμογή της μεθοδολογίας της YEM με συχνές αναφορές στον περιορισμό του αναστοχασμού
 - *Δεν έχει εκπληρωθεί ικανοποιητικά ο αναστοχασμός των δράσεων των εκπαιδευτικών ούτε μέσα από συνεδριάσεις ούτε με τη δική μου παρουσία... Περίμενα να υπάρχει περισσότερη διαδικτυακή επικοινωνία μεταξύ της διευθυντικής ομάδας, εμένα και όλων συναδέλφων, κάτι που δεν έγινε εφικτό, γι' αυτό και όποτε το επέτρεπαν οι συνθήκες επιδίωξα τη διά ζώσης επικοινωνία. (Απολ. Υποστ. 15.1.)*
 - *Δεν εκπληρώθηκε τόσο ικανοποιητικά ο αναστοχασμός των διδασκαλιών τους. Αυτό επηρεάστηκε ίσως και λόγω του ότι η περσινή διαδικασία αναστοχασμού ακολουθούσε μετά από την παρατήρηση διδασκαλιών, κάτι δεν μπορούσε να γίνει φέτος. (Απολ. Υποστ. 9.2.)*
 - *Σε σχέση με τα άλλα δύο σχολεία καταφέραμε να αναβαθμίσουμε το επίπεδο του αναστοχασμού εξ αποστάσεως (Απολ. Υποστ. 15.2.)*

Συλλογικός επαγγελματισμός:

4. Συλλογική ευθύνη

5. Συλλογική αποτελεσματικότητα

- Μαζί μπορούμε να κάνουμε τη διαφορά για όλα τα παιδιά
- Κοινή υποχρέωση για αλληλοβοήθεια για τους/τις μαθητές/μαθήτριές μας, όχι μαθητές/μαθήτριές μου

(Hargreaves and O' Connor, 2018)

Συλλογικός επαγγελματισμός:

4. Συλλογική ευθύνη

5. Συλλογική αποτελεσματικότητα

- «Ανάστροφη» λειτουργία δικτύων

- *Η κινητοποίηση των εκπαιδευτικών άρχισε... Το «στοίχημα» του Προγράμματος YEM είναι η κινητοποίηση αυτή να αρχίσει να επιφέρει «μικρές επιτυχίες», που να λειτουργήσουν ως κινητήρια δύναμη για να συνεχιστούν οι δράσεις, αλλά και να κινητοποιήσουν και άλλες/άλλους εκπαιδευτικούς προς την κατεύθυνση της συνειδητής επιδίωξης βελτίωσης στο θέμα που απασχολεί το σχολείο. **Δυστυχώς, η αναβολή του σχεδιασμού και της υλοποίησης των διδασκαλιών έφερε καθυστέρηση.** (Απολ. Υποστ. 16.3.)*

- *Η πανδημία επηρέασε... έπρεπε να πειστούν οι εκπαιδευτικοί μέσα από δράσεις εξεύρεσης λύσεων με βάση τα πρωτόκολλα ότι το θέμα της επαγγελματικής τους μάθησης και οι στόχοι που είχαν βάλει μπορούν να επιτευχθούν... **Η δικτύωση του σχολείου με άλλα σχολεία που αντιμετώπιζαν το ίδιο θέμα λειτούργησε θετικά** για τις ανάγκες των εκπαιδευτικών που προέκυψαν λόγω της πανδημίας. (Απολ. Υποστ. 9.3.)*

- *Το σχολείο συμμετέχει στο δίκτυο και ενδεχομένως αυτό το στοιχείο να βοηθήσει τόσο το σχολείο όσο και τις εκπαιδευτικούς (Απολ. Υποστ. 4.1.)*

Συλλογικός επαγγελματισμός:

6. Συλλογική πρωτοβουλία

7. Κοινή εργασία

- Λιγότερες ατομικές πρωτοβουλίες περισσότερη συλλογική πρωτοβουλία
- Κοινότητες ισχυρών εκπαιδευτικών που δείχνουν αφοσίωση στο να μάθουν και να βοηθήσουν και να συνεργαστούν
- Συνδιδασκαλίες, Συνεργατικός σχεδιασμός, Συνεργατική έρευνα-δράση, Συζητήσεις για την εργασία των παιδιών, Δομές, εργαλεία και πρωτόκολλα που διευκολύνουν την παραγωγή ενός τελικού προϊόντος (π.χ. μια διδασκαλία)

(Hargreaves and O' Connor, 2018)

Συλλογικός επαγγελματισμός:

6. Συλλογική πρωτοβουλία

7. Κοινή εργασία

- Οι επιμορφώσεις ως κινητήρια δύναμη για δράση

Οι συνθήκες που διαμορφώθηκαν λόγω της πανδημίας συνέτειναν στην **επιτάχυνση την εμπλοκής των εκπαιδευτικών και της ανάληψης δράσεων**, αφού οι ανάγκη τους να επιτύχουν τη διάδραση ανάμεσα στους ίδιους και τους μαθητές τους στην εξ αποστάσεως διδασκαλία τους **ανάγκασε να εμπλακούν άμεσα και να εφαρμόσουν τις επιμορφώσεις που προσφέρθηκαν, αναζητώντας, μάλιστα περισσότερη υποστήριξη και συνεργασία... Ο εγκλεισμός απροσδόκητα δημιούργησε συνθήκες **αυξημένης εμπλοκής των εκπαιδευτικών της σχολικής μονάδας στις επιμορφώσεις**, καθώς και συνθήκες **αυξημένης αλληλεπίδρασης μεταξύ των εκπαιδευτικών** (Απολ. Υποστ. 10.2.)**

Αξιοσημείωτη πάντως ήταν η αναφορά ορισμένων εκπαιδευτικών του σχολείου, που εκφράστηκε **στη διάρκεια επιμορφωτικής δράσης, ότι στη διάρκεια της εξ αποστάσεως εργασίας η συνεργασία μεταξύ συναδέλφων υπήρξε συχνότερη και γονιμότερη**. Αυτό αναφέρθηκε ως κοινή διαπίστωση και θα προσπαθήσω να αξιοποιήσω αυτό το στοιχείο. (Απολ. Υποστ. 11.2.)

Οργανώθηκαν **επιμορφώσεις με τη ‘μέθοδο snowball’** θα λέγαμε. Ξεκίνησε μια πρώτη επιμόρφωση από το συνάδελφο... Στη συνέχεια αρκετοί εκπαιδευτικοί από το... από τον ίδιο συνάδελφο (δίκτυα, προαιρετικό). Στην πορεία αξιοποιήθηκαν εκπαιδευτικοί από το ίδιο το σχολείο είτε για επιμόρφωση, είτε για διοργάνωση άλλων επιμορφώσεων. Το πιο σημαντικό θεωρώ στη σειρά αυτών των επιμορφώσεων είναι **η εστίαση και η εμβάθυνση που υπήρχε στη διεγνωσμένη ανάγκη του σχολείου**. (Απολ. Υποστ. 4.3.)

Συλλογικός επαγγελματισμός:

6. Συλλογική πρωτοβουλία

7. Κοινή εργασία

- Οι επιμορφώσεις ως κινητήρια δύναμη για δράση

Δεν περίμενα τόσο μεγάλη συμμετοχή στη διαδικτυακή επιμόρφωση... αποτέλεσε βάση για μελλοντικούς σχεδιασμούς (Απολ. Υποστ. 8.2.)

Η βασική έμφαση που δόθηκε αφορούσε στον εντοπισμό των αναγκών και των ενδιαφερόντων των εκπαιδευτικών σε θέματα επιμόρφωσης και αυτή η έμφαση αύξησε την ενεργό εμπλοκή/μάθηση των συναδέλφων στον σχεδιασμό δράσεων και στον κοινό σχεδιασμό δράσεων. Οι εκπαιδευτικοί αλληλεπίδρασαν πολύ μεταξύ τους, με κοινούς σχεδιασμούς, αναζήτηση υλικού, συνεργασιών, κλ.π., αλλά και αξιοποίηση των πόρων του σχολείου – λήφθηκε δηλαδή υπόψη ιδιαίτερα το συγκεκριμένο του σχολείου του και η προϊστορία του στο πρόγραμμα. (Απολ. Υποστ. 5.3.)

Συλλογικός επαγγελματισμός:

8. Κοινός στόχος και νοηματοδότηση

9. Επικέντρωση στη μεγάλη εικόνα

10. Εμπλοκή μαθητών/μαθητριών

- Ο κοινός στόχος δεν περιορίζεται στη βελτίωση των αποτελεσμάτων αλλά αφορά στους στόχους μιας εκπαίδευσης που ενθαρρύνει και διευκολύνει την ευημερία και την ολόπλευρη ανάπτυξη όλων των παιδιών
- Οι εκπαιδευτικοί βλέπουν, βιώνουν και δημιουργούν τη μεγάλη εικόνα

(Hargreaves and O' Connor, 2018)

Συλλογικός επαγγελματισμός:

8. Κοινός στόχος και νοηματοδότηση

9. Επικέντρωση στη μεγάλη εικόνα

10. Εμπλοκή μαθητών/μαθητριών

- Κοινή βάση της επιδίωξης των υποστηρικτών/υποστηρικτριών

Επιδίωξη μου ήταν να στηριχθούν πρώτα στο θεωρητικό υπόβαθρο και να μην γίνουν άλματα σε δράσεις χωρίς αυτές να τεκμηριώνονται από τις πραγματικές ανάγκες του σχολείου. Αυτό έχω παρατηρήσει ότι γενικά είναι δύσκολο στα σχολεία, και γι' αυτό με τις παρεμβάσεις μου προσπαθώ να απενοχοποιήσω την καθυστέρηση σε δράσεις, αφού στο χρονικό διάστημα που φαινομενικά παρατηρείται, γίνεται σωστή προετοιμασία για ένα καλύτερο αποτέλεσμα (Απολ. Υποστ. 14.2.)

Συλλογική ηγεσία

- **Ρόλος της ηγεσίας στην επικοινωνία και τη συμμετοχή σε συνθήκες πανδημίας**
- Τα μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι τόσο η **Διευθύντρια όσο και η Συντονίστρια ΕΜ του σχολείου άλλαξαν** σε σχέση με πέρσι και δεν είχαν καμία εμπλοκή στο παρελθόν στο Πρόγραμμα ΥΕΜ, επηρέασαν σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό... Για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα, η **επικοινωνία μου με το σχολείο ήταν προβληματική, λόγω του φόρτου εργασίας που είχαν η διεύθυνση και το προσωπικό, εξαιτίας των μέτρων κατά της πανδημίας.** (Απολ. Υποστ. 11.2.)
- *Η δικτύωση... έγινε μεταξύ των συναδέλφων, ιδιαίτερα λόγω του ότι το σχολείο είχε σημαντικές αλλαγές στους ρόλους της διευθύντριας και συντονίστριας του Προγράμματος* (Απολ. Υποστ. 9.2.)

Συλλογική ηγεσία

- **Ρόλος της ηγεσίας στην εμφάθυνση στην ενίσχυση της διδασκαλίας στην κοινή μάθηση σε συνθήκες πανδημίας**
 - ...Εκπληρώθηκαν όλες οι προσδοκίες μου από τη συγκεκριμένη δράση. Αυτό έγκειται στο εξής: τόσο ο Διευθυντής όσο και η Συντονίστρια ήταν θετικά διακείμενοι απέναντι στο Πρόγραμμα της Επαγγελματικής Μάθησης και είχαν την αποδοχή του μεγαλύτερου μέρους του Καθηγητικού Συλλόγου. (Απολ. Υποστ. 12.2.)

Τώρα το σχολείο συνεχίζει τις δράσεις του με πολύ γρήγορους ρυθμούς, αφού ακολουθούνται οι ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των δυάδων τάξεων, στηριζόμαστε σε ψηφιακά εργαλεία, ενώ η Διευθύντρια... βρίσκει πάντα χρόνο για τις επιμορφώσεις και τις συνεργασίες μεταξύ εμένα και των συναδέλφων
(Απολ. Υποστ. 5.3.)

Ρόλοι συμμετεχόντων/συμμετεχουσών στο Πρόγραμμα ΥΕΜ του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Συλλογική ηγεσία

- Αυτό που διαφοροποιεί την πετυχημένη ηγεσία για αλλαγή είναι η ικανότητα να εφαρμόζει στρατηγικές-κλειδιά που οδηγούν σε **ανακαλύψεις** (Fullan, 2011)
- Οι πρωτοβουλίες της συλλογικής ηγεσίας επιτυγχάνουν μόνο όταν οι ηγέτες ζητούν την **υποστήριξη και τη συνεισφορά** των άλλων και τους **ενθαρρύνουν να αφοσιωθούν** όσο και οι ίδιοι οι ηγέτες στην εργασία (DeWitt, 2017)

Γ. Τα επόμενα βήματα: Αξιοποίηση εμπειρίας και πλαισίου οδηγού ΥΕΜ

Σχεδιασμός

- Θεματικές και αξιοποίηση δομών και εμπειριών
- Διατήρηση και διεύρυνση δικτύων

Εφαρμογή

- Ενίσχυση του αναστοχασμού

Υποστήριξη

- Ενίσχυση του ρόλου του/της συντονιστή/συντονίστριας
- Ο ρόλος της διεύθυνσης και της επιθεώρησης
- Ο ρόλος του υποστηρικτή/της υποστηρίκτριας

Αλληλο-υποστήριξη

- Ο ρόλος των εκπαιδευτικών

Τα προηγούμενα χρόνια η εκπαίδευση έκανε μεγάλα βήματα στην οικοδόμηση της επαγγελματικής συνεργασίας. Είναι τώρα καιρός να προχωρήσει στον **συλλογικό επαγγελματισμό** που στηρίζεται στη **διερεύνηση**, ανταποκρίνεται στην **ανατροφοδότηση** και πάντοτε αναζητεί μια καλή **τεκμηρίωση**

(Hargreaves and O'Connor, 2018, σελ. 138)

Ευχαριστώ για την
προσοχή σας!

Τάξη Ε1, Δ' Δημοτικό Σχολείο Λατσιών

Ευχαριστώ για την
προσοχή σας!

epaggelmatikimathisi@cyearn.pi.ac.cy

